

ТЕХНОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

УДК 616-057.875:616-051:005.336.2

Ярослава Кульбашна

ORCID iD 0000 0002-2571- 091X

доктор педагогічних наук, кандидат медичних наук, доцент,
професор кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця,
Б. Шевченка 13, 01601 м. Київ, Україна
j.kulbashna@gmail.com

Олена Ткачук

ORCID iD 0000-0001-6164-0624

викладач кафедри фізичного виховання і здоров'я,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця,
Б. Шевченка 13, 01601 м. Київ, Україна
elena.tkazuk@ukr.net

ФОРУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У статті розглядається процес упровадження компетентнісного підходу у вищу медичну освіту, здійснено аналіз стану розробленості проблеми формування загальних компетентностей у майбутніх лікарів за даними вітчизняних і зарубіжних наукових джерел. Проведено дослідження значущості загальних компетентностей за оцінкою студентів перших, других курсів і викладачів Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. Аналіз отриманих результатів засвідчив високу оцінку, яку майбутні лікарі і педагоги надають компетентностям здоров'язбереження, лідерства, міжособистісних умінь та роботи у команді. Обґрунтовано, що однією з дисциплін, при вивченні яких доцільно формувати зазначені компетентності, є «Фізичне виховання». Запропоновані зміни до робочої навчальної програми дисципліни «Фізичне виховання» на основі компетентнісного підходу з урахуванням результатів дослідження.

Ключові слова: вища медична освіта; загальні компетентності; компетентність здоров'язбереження; компетентнісний підхід; лідерство; професійна підготовка майбутніх лікарів; фізичне виховання; фізична підготовка.

Вступ. Основним напрямом державної політики у сфері вітчизняної вищої освіти відповідно до Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні до 2020 (Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні, 2014), Закону України «Про вищу освіту» (Закон України про вищу освіту, 2014) є підвищення її якості і формування компетентних, конкурентоспроможних фахівців. Реформування професійної підготовки майбутніх лікарів потребувало оновлення на компетентнісній основі галузевих Стандартів вищої медичної освіти (Кульбашна Я., 2016). Одним із ключових чинників цього процесу стала ідентифікація загальних і спеціальних компетентностей лікаря, які повинні формуватись у межах вивчення кожної навчальної дисципліни у вищому медичному навчальному закладі (далі ВМНЗ).

Мета статті: розкрити проблему формування загальних компетентностей майбутніх лікарів, зокрема при вивченні дисципліни «Фізичне виховання».

Упровадження компетентнісної моделі вищої освіти. Вітчизняні науковці приділяють значну увагу дослідженню проблеми підготовки компетентних фахівців в Україні зокрема у працях С. Калашнікової (Калашнікова С. А., 2010.), В. Кременя (Кремінь В. Г., 2014р.), В. Лугового (Луговий В. І., 2011), С. Сисоєвої (Сисоєва С. О. 2015) та ін., у вищій медичній освіті – І. Булах (Булах І. Є., 2003), Я. Кульбашної, О. Стеченко (Кульбашна Я. А., 2016) та ін. За твердженнями авторів, базовим чинником моделі сучасного фахівця є його безперервний професійний розвиток, самовдосконалення і самореалізація на основі сформованих у вищому навчальному закладі (далі ВНЗ) компетентностей.

Зміст і значення компетентнісного підходу (далі КП) для вищої освіти розкрито у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема В. Луговий (Луговий В. І., 2011) наголошує, що компетентнісна модель освіти зосереджується не на процесі, а на результаті освіти. Первинною стає не процесуальна складова (навчально-викладацько-оцінювальна), а результативна, виражена в термінах компетентностей; В. Ільченко (Ільченко В. Р., 2014) стверджує, що КП є основним у формуванні як змісту освіти, так і його навчально-методичного забезпечення і спрямовує освітній процес на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані компетентності; А. Хуторської (Хуторської А. В., 2003) вважає, що КП орієнтує організацію навчально-виховного процесу на засвоєння особистістю певної суми знань, умінь і навичок (досвіду), які дають змогу робити висновки, висловлювати переконливі власні думки, діяти адекватним чином у різноманітних ситуаціях; С. Сисоева (Сисоева С. О., 2014) вказує, що КП спрямований на формування компетентності особи, яка є її особистісним капіталом і результатом навчання, що остаточно розвивається і формується у процесі практичної діяльності та забезпечує компетентний підхід до вирішення професійних завдань; С. Калашнікова (Калашнікова С. А., 2010) висловлює думку, що компетентності – це реалізаційні особистісні здатності та спроможності, що сприяють успішному виконанню завдань, вирішенню задач, розв'язанню проблем у професійній діяльності. Зазначене вище вказує на необхідність пришвидшити упровадження КП у вищу медичну освіту, оскільки це сприятиме забезпеченню підвищення її якості.

Зарубіжні фахівці у галузі освіти, зокрема і медичної (Tuning, 2000, ACGME, 2001; ADEA, 2002; The Tuning Project Medicine, 2004), поділяють компетентності на загальні (здобуваються в рамках певної навчальної програми, та формують здатність до працевлаштування) та спеціальні (пов'язані із спеціальними знаннями предметної області і є ключовими для здобуття будь-якого ступеню). Розвиток загальних компетентностей, на думку науковців Т. Астафєвої, С. Бухальської (Астафєва Т. П., 2014; Бухальська С. Є., 2013), сприяє особистості у досягненні вищих результатів навчання і відповідності сучасним вимогам суспільства та держави, умінні адаптуватися до швидких змін у динамічних умовах розвитку сучасного суспільства. Тому вони мають високу значущість як для успішної діяльності у професійній сфері, так і у повсякденному житті.

Ідентифікація загальних компетентностей фахівця будь-якої сфери діяльності не є догматичним процесом, як і реалізація усього проекту Tuning загалом (Tuning, 2000), і відбувається з урахуванням галузевих особливостей. У медичній освіті, ще у 1998 р. Асоціація американських медичних

коледжів та професорсько-викладацький склад медичного коледжу Ч. Шмідта (Charles E. Schmidt Colleg, 1998) визначили 11 загальних компетентностей, якими повинні володіти випускники за всіма медичними спеціальностями, зокрема: знання і дослідницькі навички; догляд за пацієнтами; етика і право; професіоналізм; комунікативні навички; загальна культура; пропаганда здорового способу життя та профілактика захворювань населення; безперервне навчання і самовдосконалення; охорона і збереження здоров'я; самосвідомість та особистісний розвиток; активна громадянська позиція, сервіс і захист власних прав. У продовження започаткованого процесу, Рада акредитації післядипломної медичної освіти США «Accreditation Council for Graduate Medical Education» у 1999 році у рамках «Outcome Project» визначила шість загальних компетентностей для лікарів усіх спеціальностей, а саме: медичні знання; догляд за пацієнтами (як пріоритетні); професіоналізм; комунікативна (формується у процесі практичного професійного розвитку); практико-орієнтоване навчання і вдосконалення, системно-організована практика (відображають кінцевий бажаний результат освітньої програми). Інтеграція зазначених компетентностей забезпечує якісне функціонування системи медичної допомоги у США та концентрує лікарське партнерство і медичний догляд (Lurie S. J., 2009; ACGME, 2010).

Для визначення освітнього результату випускника у галузі медицини європейські фахівці розробили Проект Тюнінг Медицина (The Tuning Project Medicine, 2004) та шляхом інтеграційної експертизи загальноєвропейського опитування ідентифікували комплекс компетентностей лікаря, який містить такі загальні компетентності: професійні властивості (порядність, чесність, емпатія; творчість; етичні зобов'язання критичні і самокритичні здатності; турбота про якість; ініціативність, прагнення до успіху; навички міжособистісного спілкування); професіоналізм (спроможності: самооцінки власних можливостей і звернення по допомогу; вести за собою інших – лідерство, приймати рішення і працювати як автономно, так і у міждисциплінарній команді); лікар у якості експерта (здатності до навчання, аналізу і синтезу інформації; застосування знань на практиці; проведення наукових досліджень); глобальний лікар (розуміння культур і звичаїв народів інших країн та толерантність до них; уміння працювати в міжнародному контексті; знання другої мови; загальні знання поза рамками медичних).

Стратегічне значення компетентнісної моделі професійної підготовки лікарів в Україні призвело до необхідності оновлення Галузевих стандартів вищої медичної освіти на компетентнісній основі. Одним із ключових завдань у цьому процесі стала ідентифікація загальних компетентностей лікаря. Аналіз вище зазначених наукових джерел і держав-

них актів (Указ Президента України, 2015), власний педагогічний досвід, дали змогу, серед інших загальних компетентностей, які необхідно формувати у випускників ВМНЗ, наголосити на значущості компетентності здоров'язбереження (Кульбашна Я. А., 2016), що недостатньо розроблено у контексті європейського досвіду.

Формування загальних компетентностей майбутнього лікаря у процесі вивчення дисципліни «Фізичне виховання». Активна професійна діяльність лікарів пов'язана з високою концентрацією уваги, прийняттям швидких рішень, швидкістю і точністю рухових реакцій, а тому потребує сформованості компетентностей, які забезпечуватимуть здоровий спосіб життя, уміння долати перешкоди як у професійній діяльності, так і у повсякденному житті, досягнення оптимального результату та професійного успіху. Однією з дисциплін, яка дає змогу формувати у майбутнього фахівця відповідні компетентності є «Фізичне виховання». Погоджуємось з В. Мунтяном і В. Пліско (Мунтян В. С., Пліско В. І., 2014), що фізичне виховання – єдина дисципліна, яка вирішує одночасно комплекс освітніх, виховних, розвиваючих і оздоровчих завдань. Серед них – опанування майбутніми фахівцями основ здоров'язберігаючих технологій (Карасева Т. В., 2005) і формування необхідних компетентностей (Махновська І. Р., 2015; Шарлович З. П., 2015), зокрема: соціально-особистісних (здатність до комунікабельності, соціальної взаємодії; міжособистісних навичок; знання і вміння користування морально-етичними цінностями; особистісної, культурно-ціннісної орієнтації в суспільстві та ін.); загальнонаукових (здатність використання базових знань: про будову та функції організму людини; закономірності та механізми збереження, відновлення та зміцнення здоров'я; психологічних; у галузі інформатики); професійних (здатності до використання набутих спеціальних знань, зокрема з психології здоров'я,

вікової анатомії та вікової фізіології, умінь для здійснення професійної діяльності; спроможності формувати та сприяти веденню людиною здорового способу життя; надавати першу медичну допомогу). Інтеграція вище зазначених чинників дасть змогу майбутньому лікарю у професійній діяльності компетентно усувати відхилення психологічного і фізичного стану пацієнта і дбати про власне здоров'я. У той же час Закон України про фізичну культуру і спорт із внесеними доповненнями (Закон України про фізичну культуру і спорт, 2016), Указ президента України «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року» (2016) свідчать про підвищення уваги з боку держави до політики здоров'язбереження нації. Її активне упровадження у життєдіяльність суспільства є одним із пріоритетних завдань лікарів і їх професійною місією. Ефективності цього процесу сприятиме оновлення державних вимог до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти, затверджені ще у 1998, на компетентнісній основі і формування у студентів ВМНЗ загальних компетентностей.

З комплексу загальних компетентностей, необхідних випускнику вищої школи, розробленого зарубіжними фахівцями (Tuning Educational Structures in Europe, 2000), на основі власного педагогічного досвіду, виокремлено групу таких, які доцільно формувати у студентів при викладанні дисципліни «Фізичне виховання». Для визначення їх значущості для лікаря було проведено анонімне анкетування викладачів кафедри фізичного виховання і здоров'я (16 осіб), студентів першого (665 осіб) та другого (634 особи) курсів, медичних (№1 – №4), стоматологічного, медико-психологічного та фармацевтичного факультетів Національного медичного університету (далі НМУ) імені О. О. Богомольця. Результати дослідження представлені у Таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика значущості загальних компетентностей за оцінкою викладачів і студентів НМУ імені О. О. Богомольця

Компетентності	Відповіді опитаних (%)		
	перший курс	другий курс	викладачі
Застосування знань на практиці	31,7	38,8	93,3
Здоров'язбереження	41,6	51,6	80,0
Працювати самостійно	33,1	38,5	60,0
Бажання досягти успіху	37,7	47,4	60,0
Лідерство	33,8	35,2	53,3
Турбота про якість	34,1	39,1	40,0
Робота у команді	32, 8	35,8	46,7

Аналіз отриманих даних виявив, що серед загальних компетентностей, актуальних для життєзабезпечення і успішної професійної діяльності майбутні лікарі і викладачі надають пріоритетне значення компетентності здоров'я-

збереження (41,6 – 80,0%); бажання досягти успіху високо цінує переважна більшість викладачів (60,0%), майже половина другокурсників (47,4%) і лише дещо більше третини першокурсників (37,7%); формувати лідерські якості вважають

необхідними 53,3% викладачів, 33,8% студентів першого курсу і 35,2% – другого курсу; міжособистісні навички (роботу в команді) – 46,7% викладачів, 32,75% – першокурсників і 35,8% – другокурсників. Варто відзначити, що здатність до постійного самовдосконалення та самореалізації високо оцінюють викладачі (66,7%), 43,1% другокурсників і лише 31,0% студентів першого курсу, а спроможність до самооцінки власних досягнень (критичне мислення) вважають обов'язковою 62,3% студентів і 92,1% педагогів. Таким чином, спостерігається тенденція зростання значущості загальних компетентностей для професійної діяльності лікаря у студентів 2 курсу у порівнянні з першокурсниками і суттєва відмінність результатів опитування педагогів ВМНЗ у порівнянні зі студентами. Викладачі значно вище оцінюють необхідність формування загальних компетентностей у майбутніх лікарів. Серед опитаних 75,6% студентів і 98,2% викладачів вважають, що зазначені компетентності, а особливо здоров'язбереження і лідерства, можуть успішно формуватись у процесі вивчення дисципліни «Фізичне виховання». Визначенню ефективних інструментів цього процесу необхідно приділити окрему увагу.

Висновки. Результати проведеного дослідження засвідчили актуальність упровадження компетентнісного підходу у вітчизняній вищій медичній освіті, необхідність конкретизувати загальні компетентності лікаря, які можуть ефективно формуватись при вивченні навчальних дисциплін. Аналіз даних опитування викладачів і майбутніх лікарів НМУ імені О. О. Богомольця дає підстави вважати, що у процесі викладання дисципліни «Фізичне виховання» актуально формувати компетентності здоров'язбереження; бажання досягти успіху, лідерства; командної і самостійної роботи; самооцінки власних можливостей. Компетентність здоров'язбереження визнана опитуваними однією з пріоритетних для майбутнього лікаря. Відповідно до отриманих результатів дослідження, вважаємо доцільним внести зміни до робочої навчальної програми з дисципліни «Фізичне виховання і здоров'я» НМУ імені О.О. Богомольця у частині визначення вимог і засобів для формування загальних компетентностей.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у розробці методики формування компетентності здоров'язбереження у майбутніх лікарів у процесі вивчення дисципліни «Фізичне виховання».

Література

1. Астафьева Т. П. Методические рекомендации по развитию общих компетенций обучающихся [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ped-kopilka.ru/blogs/tatjana-pavlovna-astafeva/metodicheskie-rekomendaci-po-razvitiyu-obshih-kompetenci-obuchayushchih-sja-mboudod-cdt-p-uralskii.html>
2. Булах І. Є. Система управління якістю медичної освіти в Україні [Текст] : монографія / І. Є. Булах [та ін.]. – Дніпропетровськ : АРТ-ПРЕС, 2003. – 212 с.
3. Бухальська С. Є. Розвиток педагогічної компетентності викладачів у системі медичної роботи медичного коледжу: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти / С. Є. Бухальська; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ, 2013. – 20 с.
4. Державні вимоги до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0501-98>
5. Закон України про вищу освіту від 09.08.2014 в редакції 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Закон України про фізичну культуру і спорт від 24.12.1993 № 3808-ХІІ в редакції від 01.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.
7. Калашнікова С. А. Компетентнісно-орієнтований підхід: базові поняття та положення / С. А. Калашнікова // Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія: збірник наукових праць. – К.: КМПУ, 2010. – №13(1). – С. 32–40.
8. Карасева Т. В. Современные аспекты реализации здоровьесберегающих технологий / Т. В. Карасева // Начальная школа. – 2005. – № 11. – С. 75–78.
9. Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації (матеріали методол. семінару 3 квіт. 2014 р., м. Київ: [у 2 ч.]. Ч.1 / Нац. акад. пед. наук України; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. І. Ляшенко (заст. голови) та ін.]. – К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014 – 370 с.
10. Кульбашна Я. А. Розробка стандартів вищої медичної освіти на компетентнісній основі: досвід НМУ ім. О. О. Богомольця у ідентифікації загальних компетентностей майбутнього лікаря / Я. А. Кульбашна, О. В. Стеченко // Збірник наукових праць науково-практичної конференції з міжнародною участю «Вища медична освіта : сучасні виклики і перспективи» (3-4 березня 2016 р.). – Київ. – 2016. – С.127–135.
11. Луговий В. І. Ідентифікація складу і структури компетентностей: ключова умова підвищення ефективності викладання та оцінювання результатів у вищій школі / В. І. Луговий, О. М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова // Вища освіта України. – 2011. – №3. – Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології» – Т.1. – С. 9–15.

12. Махновська І. Р. Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти / І. Р. Махновська; Житомирський державний університет імені Івана Франка, – Житомир, 2015. – 312 с.
13. Мунтян В. С. Фізичне виховання у контексті положень нового закону України «Про вищу освіту» / В. С. Мунтян, В. І. Пліско // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка / гол. ред. Носко М. О. – Чернігів: ЧНПУ, 2014. – Вип. 118. – Т. I. – 418 с. (Серія: педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт).
14. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2020 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://healthsag.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Strategiya_UKR.pdf
15. Сисоєва С. О. Європейські вимоги до критеріїв ефективності професійної підготовки фахівців / С. О. Сисоєва // Акмеологія – наука XXI століття: матер. IV Міжнародної науково-практичної конференції (30 травня 2014 р.). – Київ, 2014. – С. 36–47.
16. Указ президента України №42/2016 Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/422016-19772>
17. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.
18. Шарлович З. П. Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти / З. П. Шарлович // Житомирський державний університет імені Івана Франка. – Житомир, 2015. – 122 с.
19. Accreditation Council for Graduate Medical Education. Outcome Project. Accessed at: www.acgme.org/outcome/project/proHome.asp on 20 May 2010.
20. Lurie S. J., Mooney C. J., Lyness J. M. Measurement of the general competencies of the accreditation council for graduate medical education: a systematic review. *Academic Medicine*, Vol. 84, No. 3 / March 2009: 301-9. Accessed at: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19240434>, DOI: 10.1097/ACM.0b013e3181971f08.
21. Charles E. Schmidt College of Medicine Florida Atlantic University. Accessed at: http://med.fau.edu/pdfs/Competencies_FAU_COM.pdf
22. Steven E., Weinberger, MD; Anne G. Pereira, MD, MPH; William F. Iobst, MD; Alex J. Mechaber, MD; Michael S. Bronze, MD Competency-Based Education and Training in Internal Medicine, 2010. *American College of Physicians*: 751-756, DOI: 10.7326/0003-4819-153-11-201012070-00009.
23. The Tuning Project (Medicine). Accessed at: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/Summary_of_outcomes_TN/Learning_Outcomes_Competences_for_Undergraduate_Medical_Education_in_Europe.pdf
24. Tuning Educational Structures in Europe. Accessed at: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf

ФОРМИРОВАНИЕ ОБЩИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ

Кульбашная Ярослава, доктор педагогических наук, кандидат медицинских наук, доцент, профессор кафедры хирургической стоматологии и челюстно-лицевой хирургии, Национальный медицинский университет имени А. А. Богомольца, Б. Шевченко 13, 01601 г. Киев, Украина, j.kulbashna@gmail.com

Ткачук Елена, преподаватель кафедры физического воспитания и здоровья, Национальный медицинский университет имени А. А. Богомольца, Б. Шевченко 13, 01601 г. Киев, Украина, elena.tkazuk@ukr.net

В статье рассматривается процесс внедрения компетентностного подхода в высшем медицинском образовании, осуществлен анализ состояния разработанности проблемы формирования общих компетенций у будущих врачей по данным отечественных и зарубежных научных источников. Проведено исследование значимости общих компетенций по оценке студентов первых, вторых курсов и преподавателей Национального медицинского университета имени А. А. Богомольца. Анализ полученных результатов показал высокую оценку, которую будущие врачи и педагоги придают компетентностям здоровьесбережения, лидерства, межличностных умений и работы в команде. Обосновано, что одной из дисциплин, при изучении которых целесообразно формировать указанные компетентности, является «Физическое воспитание». Предложены изменения в рабочую учебную программу дисциплины «Физическое воспитание» на основе компетентностного подхода с учетом результатов исследования.

Ключевые слова: высшее медицинское образование; компетентностный подход; компетентность здоровьесбережения; лидерство; общие компетенции; профессиональная подготовка будущих врачей; физическая подготовка; физическое воспитание.

THE DEVELOPMENT OF GENERAL COMPETENCIES OF FUTURE PHYSICIANS

Kulbashna Yaroslava, Professor of the Maxillofacial Surgery Department, Doctor of Education, MD, O. Bogomolets National Medical University, 13 Shevchenko B., 01601 Kyiv, Ukraine, j.kulbashna@gmail.com

Tkachuk Elena, lecturer of the Department of physical education and health, O. Bogomolets National Medical University, 13 Shevchenko B., 01601 Kyiv, Ukraine, elena.tkazuk@ukr.net

In the article considers the urgency of implementing competency approach in higher medical education, analyzes the real state of common competencies formation in future doctors according to domestic and foreign scientific sources. In particular, back in 1998 the Association of American Medical Colleges and faculty Medical College Charles Schmidt (Florida Atlantic University) identified 11 general competencies that graduates should obtain in all medical specialties, including: knowledge and research skills; patient care; ethics and law; professionalism; communication skills; general culture; promotion of healthy lifestyles and disease prevention population; lifelong learning and self-improvement; protection and preservation of health; self-awareness and personal development; active citizenship, service and protection of their rights. In following development of this process the Council for Accreditation of Postgraduate Medical Education «Accreditation Council for Graduate Medical Education» (1999) within «Outcome Project» has identified six general competencies for physicians of all specialties, namely medical knowledge; patient care; professionalism; interpersonal and communication skills; practice-oriented learning and improving, fundamentals of practice. The European experts in 2004 drafted «The Tuning Project Medicine», which reflected the formation of main general competencies in doctors, such as: professional properties; professionalism; doctor as an expert; global physician.

Active professional activities of physicians associated with high concentration, making quick decisions, speed and precision motor responses, and therefore requires formation of competencies that will ensure a healthy lifestyle, ability to overcome obstacles both in the profession and in everyday life to achieve optimal result in work and professional success. One of the subjects that contribute to shape appropriate professional competences, especially selfhelthcare and leadership is «Physical Education».

Based on the achievements of international educational organizations and own teaching experience, some of general competencies, which could be successfully formed in the learning process of discipline «Physical Education» was defined and their importance for future doctors in students of the first / second courses and teachers of the National Medical University Bogomolets (Kyiv, Ukraine) were learned. The results of survey indicated a high level of significance of general competences (selfhelthcare, leadership, selfimprovement and selfdevelopment, desire to succeed, independent work, interpersonal skills and work in a team) according to assessment of students and teachers. They noticed, above mentioned competences could be formed in educational process of discipline «Physical Education». On the base of the obtained results, changes in labor training program discipline «Physical education» on basis of competence approach basis was proposed.

Keywords: *competence approach; competence of health care; general competence; higher medical education; leadership; physical education; physical training; training future doctors.*

Стаття надійшла до редакції 01.09.2016

Прийнято до друку 27.10.2016